

Interview: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH "Zelimo da se Hrvati iz Aluminija izvinu Bosnjacima i Srbima"

OHR je vjerovatno najvise kontrolirana medjunarodna agencija na terenu • Izvjestaj o Aluminijumu je pravno, ekonomsko o moralno pitanje • Necu prihvatiti da ce Hrvati biti kompenzirani za 53 neisplacene plate, Bosnjaci samo za devet, a Srbi nikako • Zelim da Aluminij u Mostaru sluzi svim Mostarcima, bez obzira koje su etnicke pripadnosti

Izvjestaj Nezavisnog revizionog tima o mostarskom Aluminiju potrebno je shvatiti kao pomoc stranama da krenu s mrtve tacke koja postoji od 1997. godine u pravcu buduće privatizacije, kaze u intervjuu za Oslobođenje **Wolfgang Petritsch**, visoki predstavnik medjunarodne zajednice u BiH.

Oslobođenje: Ambasadore Petric, kako ocjenjujete transparentnost rada medjunarodne zajednice , posebno Vaseg ureda?

WP: OHR je vjerovatno najvise kontrolirana medjunarodna agencija na terenu. Svake sedmice se suocavam sa Upravnim odborom sastavljenim od ambasadora zemalja clanica. Svake seste sedmice imamo politicke direktore iz glavnih gradova zemalja clanica, a svakih par sedmica imamo ovdje grupu finansijskih eksperata iz Upravnog odbora, koji kontrolisu svaki dolar ili euro koji isu potroseni u ovoj zemlji na osoblje i na programe OHRa.

Moram reci da je definitivno greska medjunarodne zajednice sto nismo bili u mogucnosti, iako je na stotine i hiljade stranaca radilo u ovoj zemlji, da u sest godina objasnimo kako moderne demokratije rade. To su najstrozija moguca pravila koja se primjenjuju kada je u pitanju trosenje medjunarodnog novca, novca nasih poreskih obveznika.

Oslobodjenje: Da li Vi tvrdite da je rad OHR-a apsolutno transparentan?

WP: Dajte mi jedan primjer da nije.

Oslobodjenje: Najnoviji primjer je Izvjestaj Nezavisnog revizionog tima o privatizaciji mostarskog Aluminijuma, u kojem je vrijednost ovog giganta smanjena sa 1,4 milijarde na 190 miliona KM. Neke politicke stranke su to ocijenile kao legalizaciju pljacke. I licenca za treceg GSM-operatora se pokusala prodati po nizoj cijeni od njegove stvarne vrijednosti. Kako se to moglo desiti?

WP: Problem je vec poceo sa vasom prvom recenicom. U cijelom izvjestaju nema nicega sto bi vas prisililo da prihvatite da je vrijednost Aluminijuma Mostar 190 miliona KM. To je osnovni problem, to je osnovno nerazumijevanje i pogresno citanje, djelimicno bazirano na cinjenicama jer su zainteresovane strane medijima dale samo selektivne cinjenice. Kada procitate cijeli izvjestaj, shvaticete da je to pravni izvjestaj, koji ima analiticki dio i dio sa preporukama. Zabrinjava me sto su prije negoli je Izvjestaj u potpunosti bio dostupan, poceli su skandali i optuzbe. To nece rijesiti racionalnu diskusiju o jednom tako vaznom i ozbiljnom pitanju, kao sto je Aluminij Mostar. To je najuspjesnije preduzece u cijeloj BiH, sa blizu 30.000 direktno ili indirektno uposlenih.

Oslobodjenje: Uglavnom Hrvata?

WP: To sam zelio da kazem: rijec je uglavnom o Hrvatima. I to

je skandal koji treba da ispitamo. I to neće ostati ovako. To se mora riješiti, ali to nije bio predmet ove studije. Ona je sada predata vlastima. Prvi put govorim o ovome oficijelno: sada je potrebno taj izvještaj prostudirati, potrebno ga je shvatiti kao pomoć stranama kako bi im se pomoglo da krenu sa mrtve tačke u pravcu buduće privatizacije, sa mrtve tačke koja postoji od 1997. godine. Potrebni su veoma jasni pregovori između Federalne vlade, Uprave Aluminijuma i Federalne agencije za privatizaciju. Vazno je da se nađe rješenje, jer postoji pitanje vlasničke strukture. To ne pomaže nikome i moramo naći rješenje.

Moramo biti veoma oprezni, jer je ovo veoma uspješna kompanija. Želio bih da su i druge kompanije – koje su zaustavljene ratom ili nekim drugim okolnostima, kao što je BH Steel – mnogo uspješnije. Tada bi međunarodnoj zajednici bilo mnogo lakše da ode iz ove zemlje. Ranije bismo u tom slučaju mogli otići odavde i prestati plaćati pomoć za ovu zemlju.

Međutim, za mene sada ovo nije samo pravno pitanje. To je i finansijsko pitanje. Također i moralno. Stvari koje su se desile u prošlosti apsolutno su neprihvatljive. Sada govorim kao predstavnik međunarodne zajednice. O tim pitanjima treba razgovarati na Vladi Federacije, kao političkom predstavniku Federacije i Upravi Aluminijuma Mostar. Apelujem na obje strane da dobro pogledaju izvještaj i da se zaista bave temeljnim pitanjima.

Oslobodjenje: Da li u Izvještaju piše kako “zbog političkih, praktičnih i ekonomskih razloga ne bi bilo naj mudrije ponistiti nezakonite odluke Aluminija”. Mislim da je ta recenica uzrokovala napad medija. Sta to znaci?

WP: Kao novinar znate da se svaka recenica mora procitati u kontekstu. Drugo, to je misljenje nezavisnih eksperata, nalazi bazirani na istrazi. To nije zakon. O tome sada Vlada i

Uprava Aluminijuma moraju diskutovati. Rijec je samo o jednoj u nizu ocjena. Zato se ta recenica mora posmatrati u kontekstu cijelog izvjestaja, koji je pionirski rad. Prvi put nakon 1997. godine nastoji se razmrsiti ovo pitanje. Odgovornost je medija da izvjestavaju korektno.

Oslobodjenje: Vrsen je pritisak na domace clanove revizionog tima. Ukoliko kao podlogu imate dokument koji nije korektan, onda ce se cijela rasprava temeljiti na pogresnim osnovama. Imacete ponovno sukob sa Vijećem ministara, kao sto ste imali oko trećeg GSM operatera.

WP: Federalna vlada je ta koja je zaduzena za ovo pitanje, a ne Vijeće ministara. Osim toga, ovi umjereni glasovi u Alijansi shvataju kako bi ove prerane reakcije mogle veoma dramatično odraziti na nju. Ukoliko citate veoma umjerene, ali i zabrinute rijeci Kresimira Zubaka, shvatate da postoji politicka opasnost, zbog cega moramo biti veoma obazrivi. Ne zelim da ponovo otvaram pitanje trećeg GSM-operatera, kada su medjunarodne kompanije kazale kako jednostavno ne mogu ulaziti u poslovne aranzmane u Bosni, jer je politicka klasa nekompetentna. Ja to zaista zelim da izbjegnem. Zato je moja poruka: ovo je pravna revizija, postoji nuznost da se pregledaju finansijske implikacije. I postoji moralna dimenzija o kojoj treba voditi racuna. Zelimo da se odgovorni Hrvati u Aluminiju izvinu za ono sto se desilo Bosnjacima i Srbima. Necu prihvatiti da ce Hrvati biti kompenzirani za 53 neisplacene plate, Bosnjaci samo za devet, a Srbi nikako. To spada u ono sto ja zovem moralnim pitanjima.

Oslobodjenje: Niste spomenuli politicku dimenziju ovog problema?

WP: Zato sto ovo prije svega moramo rijesiti na racionalan nacin. A politika pojedinih stranaka ponekad unistava vazne i konstruktivne stvari, ali koje su potrebne za buducnost ove zemlje. Zelim da Aluminij u Mostaru sluzi svim Mostarcima, bez

obzira koje su etnicke pripadnosti .I to je ultimativni cilj i politicka recenica.

Oslobodjenje: Izgled da sada imamo "ekonomski Dejton". Jer, 1995. godine smo u Dejtonu dobili mirovni sporazum, koji je zaustavio rat, ali istovremeno legalizirao etnicko ciscenje, time sto je formirana RS. Sada imamo "legalizaciju pljacke" mostarskog Aluminija.

WP: Legalizacija podrazumijeva da je postojao legalni proces. Ovo je bila istraga eksperata. I samim tim imenom, ne moze se legalizirati nista. To samo Vlada i odgovarajuca tijela mogu legalizirati. Zato je to sto ste sada rekli besmislica, jer ne uzima cinjenice kao osnovu za argument.

Oslobodjenje: Da li kazete i da je besmislica najavljena ostavka sremijera Federacije BiH Alije Behmena, ukoliko ovakav Izvjestaj revizionog timabude usvojen, ili cak ukoliko se i uzme u razmatranje?

WP: Da, smatram. Zato sto on to nije rekao. To je citirano na nacin za koji autenticno znam da nije istinit.

Oslobodjenje: Sta je onda Behmen rekao?

WP: Ne da ce podnijeti ostavku. Glasine I trac su problem cijelog regiona. Kada pomislim na rodjake koje navodno "imam" u svakoj kompaniji, cudu me da nemam nekog i u Aluminiju. To je upravo nesto u cemu morate biti veoma oprezni.

Oslobodjenje: Mozda se glasine javljaju zbog toga sto OHR nije dovoljno transparentan?

WP: Da ste samo cekali dok Vlada prva primi izvjestaj – i to je samo stvar pristojnosti – pa tek onda mediji, to bi bio korektan nacin u jednoj demokratskoj i civiliziranoj zemlji.

Oslobodjenje: Medjunarodna zajednica je ovdje vec sestu godinu nakon rata. Uz sve dobro koje je njeno prisustvo donijelo, jedino ste vi priznali gresku, smijenivsi Benta Jensena. I nedavno dogadjaje u Banjoj Luci i Trebinju okarakterisali ste kao greske. Da li imate puno povjerenje u Wima Timmermansa, Jerkera Torngrena, Johna Shearera? Cini se da bh. javnost nema povjerenja, i to ne na osnovu glasina, nego na osnovu cinjenica.

WP: Za mene je veoma fascinantno da, iako su cinjenice pokazale suprotno, neki mediji jos uvijek insistiraju na onome sto se prvobitno pisalo o ovim pitanjima. Mislim da moramo priznati da ponekad nismo odmah dali dovoljno informacija. Mislim da smo u medjuvremenu ponudili sve informacije, onoliko transparentne koliko to traze europski i medjunarodni standardi.

Reci cu vam nesto: svi smo mi ljudska bica i niko od nas ne radi savrsen posao. Mozda ima nekih Bosanaca koji to savrseno rade. Medjunarodna zajednica definitivno to ne cini, ukljucujuci sva ova imena koja ste pomenuli, pa i mene na vrhu. Jer, ja sam najodgovorniji. Dajte mi jedan primjer da neko ko je uradio toliko posla koliko sam ja, nije napravio neku gresku. Zato ne treba postavljati pitanje koliko greski je neko napravio, nego koliko je doprinio BiH. Uvjeran sam da su svi ovi ljudi koje ste spomenuli doprinijeli BiH. Ali, takodjer smo propustili mnoge detalje. Ono sto smo uradili dobro, reflektuje se u mnogim pismima podrške koja stizu od gradjana. Oni traze da ostanem.

Oslobodjenje: Kada ste dosli u BiH imali ste tezak zadatak izgradnje drzave, sto dokazuje i broj zakona koje ste nametnuli. Rezultat je impresivan. Zasto u posljednje vrijeme postoje otpori prema radu vaseg Ureda ?

WP: Mi smo sada u veoma vaznoj tranzicinoj fazi ove zemlje.

Ovo je vasa zemlja, kao i zemlja politicara koji je vode. Oni je sada preuzimaju. U tom procesu ponekad ima prejakih reakcija, jer nema rutine. Moram vam reci da nikada nisam primio toliko izvinjenja od politicara iz Alijanse, kao sto primam ovih dana. Jer, ponekad shvataju da to nije nacin na koji se komunicira. Generalno, to je veoma pozitivan razvoj. Trebali biste slusati politicare u Europi i SAD: oni su mozda u nacinu ophodjenja mnogo pristojniji, ali u sustini su veoma odlucni. Ovi politickari ovdje se sada priblizavaju tome. Ovo je svakodnevni proces ucenja kako da saradjujemo jedni s drugima. Ja volim otvoren konflikt. Ono sto mrzim jesu glasine, price iza ledja, izmisljanja. To mora prestati. To zaista truje atmosferu u ovoj zemlji. Za kvalitet demokratije otvoreni konflikt je pozitivan, glasine i prikrivene stvari su veoma negativni.

Oslobodjenje: Zasto vas svi napadaju?

WP: Zato jer misle da sam najodgovorniji za sudbinu ove zemlje, sto nije tacno. Ljudi od mene ocekuje sve, plus da to bude savrseno. Vlada mora da radi svoj posao. I ona to sada cini. Pogledajte samo Izborni zakon. Dva dana prije njegovog usvajanja u Parlamentu, telefonski sam porucio tim ljudima da to moraju uraditi. I zakon je usvojen. Prije dvije godine bih ga ja morao nametnuti. To je veliki progres. I neki me mrze zbog toga. Realnost je da se medjunarodna zajednica povlaci. Ili, pogledajte samo reformu penzionog sistema: hiljade penzionera je protestovalo ovdje, a sada primaju redovne penzije, zahvaljujuci teskoj odluci koju sam ja donio.

Oslobodjenje: Hocete li smijeniti Mirka Banjca?

WP: Zasto? On je stavio svoj mandat na raspolaganje. Mislim da je to rijedak slucaj prosvjetljenja, da je shvatio kako radi katastrofalan posao za ovu zemlju.

Oslobodjenje: Boris Divjak, predsjednik Transparency International-a je izjavio kako je bilo pritisaka na njih oko pravljenja izvjestaja o korupciji u medjunarodnoj zajednici. Vas licno je optuzio kako ste mu prijetili da cete ukinuti projekte koje vodi njegova firma "Prosperitet", te da cete ga diskreditovati ,objelodanivsi da je bio savjetnik u kabinetu Radovana Karadzica. On zivi u strahu od medjunarodne zajednice. Je li to istina?

WP: Naravno da nije istina. Nismo apsolutno nista napravili da se taj izvjestaj ne objavi. Ali, bez obzira na to, uvjeren sam da u medjunarodnoj zajednici nema nikakve znacajnije korupcije i znam da je transparentost tolika da ne mozete niti zamisliti. Mnogo sam radio da dovedemo TI ovdje i da lokalni eksperti preuzmu taj posao. Bio sam veoma sretan da je neko kao sto je Boris Divjak, koji je radio za Vladu na Palama i u Banja Luci, i koji je covjek iznutra, koji zna kako vlade u Bosni djeluju, promijenio stranu i zeli da radi na transparentnosti u BiH. U potpunosti ga podrzavam.

Ono sto mi se ne svidja jeste da je i prije negoli je objavio izvjestaj u intervjuima Glasu Srpskom i Dnevnom Avazu vec prijetio medjunarodnoj zajednici. Zasto? Rekao bih da je to neprofesionalno. Imam puno razumijevanja za mladica koji je napravio gresku i on se ne bi trebao bojati. Nadam se da ce saradjivati sa medjunarodnom zajednicom, jer on zna kako Vlada radi. Bio je savjetnik na Palama **Gojku Klickovicu**. U njegovom timu u "Prosperitetu" radi sef osoblja **Karadzicevog** kabineta. Oni znaju iznutra kako taj sistem djeluje. To bi moglo pomoci medjunarodnim istraziteljima i mom Odjelu za borbu protiv prevara. Ne mozete ni zamisliti kakve prijetnje imaju zbog Hercegovacke banke! To je nevjerovatno. Ovi ljudi smatraju da bi im Boris itekako pomogao, ukoliko bi s njima podijelio svoje znanje o navodnoj korupciji na Palama i Banja Luci.. Trebao bi se otvoriti u punom smislu te rijeci. Ako ima ikakvih naznaka da je medjuanrodna zajednica ukljucena u navodnu korupciju na Palama i Banja Luci, neka nam pomogne u

tome. U mom je interesu da otkrijemo bilo kakav trag korupcije u medjunarodnoj zajednici. Zato, nasuprot, on se ne bi trebao plasiti mene. On je na nasoj strani sada, porucuje visoki predstavnik Wolfgang Petric.

Nicija zemlja – metafora Bosne

Oslobodjenje: Kako vam se svidja film “Nicija zemlja”?

WP: To je izvrstan film. Svidja mi se taj crni humor, sto je jedan od nacina da se prezivi takva tragedija. Sam kraj filma me je natjerao da mislim o ovoj zemlji. Jer, vojnik koji je ostao da lezi na mini i koji ne smije da se pomakne je metafora za ovu zemlju i dobro ilustruje ovu eksplozivnu situaciju. Zato sam ponekad emocionalan u intervjuima i izjavama, kada vidim kako neodgovorno neki ljudi reaguju i ne shvacaju koliko potencijalne stete mogu uciniti ovako lomljivoj zemlji.

Zelim da vidim bosansku sapunicu

Oslobodjenje: Hoce li Federalna TV krenuti s programom u septembru, kako je John Shearer najavio?

WP: Mislim da se unutar TV prave planovi. Mnogi donatori koji finansijski podrzavaju ovu transformaciju u visini od 10 miliona eura ocekuju rezultate. Budite sigurni da medjunarodna zajednica veoma pazljivo promatra sta se desava. Jedva sam sprijecio neke donatore da ne povuku svoj novac, kada su postali uznemireni zbog svih ovih medijskih napada. Sada se proces odvija u korist gledalaca. Doci ce do prosirenja programa. Zelim da proizvodnja domaceg programa sa 6 posto (izuzimajuci vijesti) poraste na 40 posto. Zelim da vidim bosansku televiziju, a ne americke sapunice. Zelim da vidim bosansku sapunicu.

Mediji moraju biti odgovorni

WP: Jako je frustrirajuće da se, bez obzira što je dokazano, bez ikakve sumnje, da nije bilo korupcije ili pljacke od strane medjunarode zajednice, jos uvijek o tome pise. Zasto bismo mi zeljeli da eksploatisemo zemlju koju smo finansirali sa stotinama miliona dolara? To bi bilo nelogicno, jer mi bismo morali platiti za to. Neki mediji jos uvijek ne uzimaju u obzir dokazane cinjenice i to je ono sto je frustrirajuće kada se raspravlja sa novinarima..Znam da ni intervjui koje su dali medjunarodni eksperti o GSM-tenderu nisu objavljeni u tim novinama. Pitajte napr. Bosanca koji je jedan od najuspjesnijih medjunarodnih eksperata za telekomunikacije, Borisa NemsIca, da li je davao intervju. On je bosnaskohercegovacki gradjanin, Sarajlija, pionir VIP u Hrvatskoj, a sada je sef Austrijskog Mobitela, koji se nalazi u italijanskom vlasnistvu. Drugo pitanje je da li ga je Vlada ikada pozvala da dodje. Znate, ovoj zemlji bi mnogo pomoglo da pozove sve emigrante da se vrate, jer je intelektualna elita u velikom broju napustila zemlju.

Financial Times je nedavno (16.augusta) napisao: "BiH bi se mogla suociti sa dugim cekanjem na novog drzavnog telekoma, nakon propale licitacije zbog politickih pritisaka". To su objavile samo Jutarnje novine i niko vise. Nazvao bih problemom, ukoliko ne uzimate u obzir ono sto medjunarodni mediji, sto druge vlade, poslovni ljudi, posebno, misle i pisu o BiH. Jer, Bosna je dio globalne ekonomije, svidjalo se to vama ili ne. I vi morate, i vi koji radite u medijima imate javnu obavezu da istaknete u domacoj javnosti sta ostali svijet misli o javnim diskusijama koje se vode ovdje. Imate obavezu vec i zbog medjunarodne zajednice, koja ulaze velika sredstva i zelju za dobrobit ove zemlje